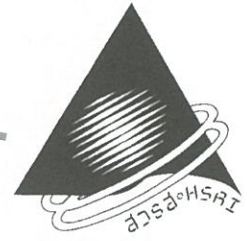

<http://www.moph.go.th/hsri>

จับกระแส

จดหมายข่าวสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ปีที่ 3 ฉบับที่ 11 (35) พฤษภาคม 2541 ISSN 0859-9351

ถึงเวลา

การลงทุนน้อยเกินไป รวมทั้งขาดการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศและของประชาชนเพิ่มขึ้นตลอดมา เป็นค่าใช้จ่ายที่ให้ผลลัพธ์ไม่คุ้มค่า และที่สำคัญกว่านั้นคือ สถานะสุขภาพของประชาชนและของประเทศไม่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคที่การเปลี่ยนผ่านทางระบาดวิทยาได้แปรปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขเป็นปัญหาอันเกิดจากพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในสังคม

การส่งเสริมสุขภาพ-กระแสใหม่ของการสาธารณสุขโลก จึงเป็นแนวคิด-แนวทางที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นทุกขณะ เพื่อใช้รับมือกับสถานการณ์ปัญหาสาธารณสุขที่เปลี่ยนแปลงไปและคุณภาพประชาชนอย่างหนักหน่วงรุนแรงขึ้น

การส่งเสริมสุขภาพในความหมายใหม่ มิใช่การจัดการบริการอย่างที่เคยทำกัน แต่เป็นกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นโดยภาคีต่างๆ ของสังคมมีบทบาทร่วมต่อสู้กับปัญหาสุขภาพ

ในโอกาสที่สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข จัดการประชุมวิชาการเรื่อง “ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของทุกคน” เพื่อนำเสนอแนวคิดและสถานะของการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ และสร้างกระแสสังคมให้เกิดความตื่นตัวต่อการส่งเสริมสุขภาพเพื่อการมีสุขภาพที่ดี “จับกระแส” จึงขอแนะนำ

ความคิดเห็นต่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย จากบุคคลซึ่งถือเป็นตัวแทนของภาคต่างๆ ดังนี้
1) นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็น

ตัวแทนของฝ่ายบริหารที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย 2) นพ.ปรกรม วุฒิพงศ์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูงของภาคสาธารณสุข 3) นพ.หทัย ชิดานนท์ 4) นพ.ประกิต วาทีสา-ธกกิจ รองนายแพทย์ผู้รณรงค์ส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะการไม่สูบบุหรี่มาอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นตัวแทนภาคองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านนี้โดยตรง และ 5) ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์ ประธานชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย ผู้เชื่อมั่นว่ากิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดีสำหรับประชาชน จะนำไปสู่สุขภาพที่ดีของประเทศ
อ่านต่อหน้า 2

ส่งเสริมสุขภาพ

“ สุขภาพเป็นทั้งสิทธิมนุษยชนพื้นฐานและการลงทุนทางสังคมที่ถูกต้อง รัฐบาลจำเป็นต้องลงทุนทรัพยากรสนับสนุนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ และการส่งเสริมสุขภาพ เพื่อที่จะยกระดับสภาวะสุขภาพของพลเมือง ของประเทศ หลักการพื้นฐานของความเป็นธรรมทางสังคม คือการทำให้ประชาชนมั่นใจว่าจะสามารถจะเข้าถึงสิ่งจำเป็นต่างๆ ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตที่มีสุขภาพดีและมีความพึงพอใจ ”

ข้อเสนอแนะแอดดีเลด เรื่อง “นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ”

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

การเตรียมปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของเรา ต้องนำไปสู่การมีรากฐานที่แข็งแกร่ง ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือ การที่คนของเราจะต้องมีสุขภาพดี

“ผมคิดว่าปัจจุบันความตื่นตัวในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพในลักษณะของการสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดี ที่ให้คนมีสุขภาพดีอาจยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร เพราะเวลาเรานึกถึงปัญหาสุขภาพ ภาครัฐและประชาชนทั่วไปก็มักนึกถึงการรับบริการหลังจากเจ็บป่วยแล้ว การที่จะทำระบบส่งเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์ ยังต้องเป็นภาระเรื่องงบฯอีกมาก แต่ที่เราต้องทำให้จริงจังมากขึ้น ก็คือเรื่อง การป้องกัน เรื่องการสร้างสภาวะแวดล้อม เพราะเราจะทราบความจริงว่า ปัญหาหลายปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพเป็นปัญหาที่ป้องกันได้ ไม่ว่าจะ เป็นเอตส์ ยาเสพติด ฯลฯ ถ้าเราพยายามปรับมุมมองของสังคมให้มากขึ้น

ตัวในเรื่องนี้มากยิ่งขึ้นก็จะเป็นการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างดีเยี่ยม ขณะเดียวกัน ภาวะเรื่องงบฯ สำหรับดูแลการเจ็บป่วย ก็จะลดลง ทำให้เราสามารถที่จะกระจายสิ่งเหล่านี้ไปได้อีก

“ผมว่าในบางเรื่องเราสามารถริเริ่มให้มีการรณรงค์ได้ ยกตัวอย่าง เช่น การดื่มสุราขณะขับรถ หรือยาเสพติด สิ่งเหล่านี้ถ้าได้ริเริ่มและร่วมแรงกัน อย่างจริงจังทุกฝ่ายก็จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนได้ นอกเหนือจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ก็เน้นเรื่องการ พัฒนาโดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอยู่แล้ว เรื่องสุขภาพของคน เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ถ้าเราให้หน่วยงานต่างๆ คำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย ก็จะ

ทำให้สังคมได้เข้าใจในแนวคิดส่งเสริมสุขภาพ

“ในฐานะนักการเมือง เราต้องรับผิดชอบปัญหาทุกเรื่องอยู่แล้ว สิ่งที่ได้ก็คือ ในการพิจารณาปัญหาต่างๆ ซึ่ง แม้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับปัญหาสาธารณสุขโดยตรง อาจจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือเรื่องอื่นใด แม้กระทั่งเรื่อง กระบวนการทางการเมือง ถ้าหากว่าเรา ได้ให้ความสำคัญกับตรงนี้ ตัดสินใจได้ สอดคล้องกับเป้าหมายนี้ ก็เป็นสิ่งที่เราทุกคนผลักดันได้ ที่สำคัญ ในการเตรียมปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของเรา ก็ต้องนำไปสู่การมีรากฐานที่แข็งแกร่ง ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือ การที่คนของเราจะต้องมีสุขภาพดีนั่นเอง”

นพ.ปรากรม วุฒิพงศ์

ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

หลักการส่งเสริมสุขภาพคือ ทำให้คนมีความรู้ความเข้าใจว่าจริงๆ แล้ว การมีสุขภาพดีต้องพึ่งหมอน้อย พึ่งตัวเองให้มาก ต้องรู้ และเข้าใจว่าสุขภาพไม่ใช่สิ่งที่ซื้อแจกกันได้ ตัวเองต้องสร้างเอง

“เดิมเรามอบภาระงานส่งเสริมสุขภาพไว้กับบางหน่วยงาน อย่างงานอนามัยแม่และเด็ก การวางแผนครอบครัว โภชนาการ แต่ปัจจุบันคำว่า ส่งเสริมสุขภาพ มีความหมายกว้างขวาง และสำคัญมากขึ้น วิธีคิดแบบเดิมไม่เหมาะสมกับกาลสมัยทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ และทิศทางการ

ดำเนินงานต่อไป ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขก็ต้องปรับ โดยเน้นที่การประสานความร่วมมือระหว่างข้าราชการด้วยกัน และข้าราชการกับประชาชนแล้วให้สื่อมวลชนเข้ามาร่วมด้วย

“การส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ ถ้าทำได้ ปัญหาความสูญเสียต่างๆ จะลดลง เพราะเรื่องสุขภาพมีสองส่วน คือ สุขภาพที่อยู่ที่บ้าน ที่โรงเรียน ที่ทำงาน

แต่สุขภาพเสียอยู่ในโรงพยาบาล เพราะฉะนั้น ถ้ามีคนสุขภาพดีเยอะ คนสุขภาพเสียก็จะน้อย การใช้จ่ายเงินความจำเป็นก็จะลดลง หลักการส่งเสริมสุขภาพคือ ทำให้คนมีความรู้ความเข้าใจว่าจริงๆ แล้วการมีสุขภาพดีต้องพึ่งหมอน้อย พึ่งตัวเองให้มาก ต้องรู้ และเข้าใจว่าสุขภาพไม่ใช่สิ่งที่ซื้อแจกกันได้ ตัวเองต้องสร้างเอง เพราะฉะนั้น

ถึงเวลา-ส่งเสริมสุขภาพ

คนจนก็จะไม่มีปัญหาเรื่องงบบน ถ้าเขาส่งเสริมสุขภาพของตัวเองให้ดี การทำความเข้าใจกับสาธารณชน คงต้องเริ่มที่กระบวนการในการศึกษา โดยต้องทำให้เด็กเกิดความซาบซึ้งเหมือนกับเรื่องวัฒนธรรม อีกประการหนึ่งก็คือ ต้องมีการสนับสนุนที่เป็นรูปธรรม เช่น มีเงินมีเครื่องมือ อย่างเช่นการจัดตั้งกองทุนสุขภาพเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ตรงนี้กระทรวงทำเองอาจจะไม่ได้ แต่คงต้องเริ่มจากการระดมสมอง และ

ความคิดเห็นจากองค์กรทุกภาค ทุกสาขาซึ่งจะออกมาในรูปแบบไหนต้องมาผ่านความคิดเห็นร่วมกันก่อน

“การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของกระทรวงฯ ได้เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2540 ในแผนงาน Good Health at Low Cost มีมาตรการคือให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงาน การใช้จ่ายและเวชภัณฑ์ และนำคนเข้าไปเสริมความรู้ในการให้บริการผู้ป่วยให้มากขึ้น เช่น ว่ายาน้ำน้อยลงแต่หมอบให้เวลาพูดคุย

แนะนำคนไข้มากขึ้น ซึ่งพบว่าวิธีนี้ประหยัดงบฯและได้ผลดีด้วย

“ผมคิดว่าเรื่องสุขภาพไม่ใช่เรื่องแพทย์แต่เป็นเรื่องของชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง คนที่กินอาหารถูกสัดส่วน รู้จักออกกำลังกาย รู้จักพักผ่อน ไม่มีอบายมุข แค่นี้ก็มีสุขภาพดีแล้ว ไม่ต้องไปหาหมอ ซึ่งถือว่าต้นทุนต่ำมาก เพราะไม่ต้องกินยาสักเม็ดก็มีสุขภาพดีได้”

นพ.หทัย ชิตานนท์

ประธานสถาบันส่งเสริมสุขภาพไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ
เราลงทุนแบบสูญเสียชีวิตไปอย่างไม่สมควร ตรงนี้คือคำตอบว่า การส่งเสริมสุขภาพเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย เพราะเราไม่สามารถแก้ปัญหาแบบตั้งรับได้อีกแล้ว

“ปกติคนเรามีศักยภาพในเรื่องการดูแลรักษาร่างกายตนเองสูง ดังนั้นการส่งเสริมสุขภาพก็คือ เราต้องส่งเสริมศักยภาพอันนี้ให้ได้อยู่ตลอด ทำได้โดยเริ่มตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล เช่น ไม่สูบบุหรี่ กินอาหารที่เป็นประโยชน์ แต่ปัจเจกอย่างเดียวไม่พอ ต้องอาศัยสังคมและชุมชนด้วย ชุมชนต้องเอื้ออำนวยให้เขา มีส่วนให้เขา มีทางจักรยานให้เขา รวมถึงผู้กำหนดนโยบายระดับสูงขึ้นไปก็ต้องมีนโยบายในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

“สถานการณ์เกี่ยวกับสุขภาพในบ้านเราขณะนี้คือ ทั้งประชาชน ภาครัฐ และเจ้าหน้าที่นักวิชาการสาธารณสุข ยังมีความเข้าใจแนวคิดส่งเสริมสุขภาพไม่ถ่องแท้ เห็นได้ชัดจากข่าวหนังสือพิมพ์ จะเห็นว่ามียุทธศาสตร์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการดูแลรักษาโรค ซึ่งไม่ถูกต้อง เพราะขณะนี้โรคจำนวนมากที่เราสามารถป้องกันตนเองไม่ให้ป่วยเป็นโรคได้

“เรื่องทัศนคติทางด้านการพึ่งพา

แพทย์ น่าสลดใจอย่างหนึ่ง เมื่อเศรษฐกิจเจริญแบบฟองสบู่ในสมัยรัฐบาลสามสี่ชุดที่ผ่านมา สถานการณ์ในวงการแพทย์ก็เจริญแบบฟองสบู่เช่นกัน วงการแพทย์ของเราขยาย โดยเฉพาะการแพทย์เอกชน ลงทุนสร้างตึกร้อยล้านซื้อที่ดินแพงๆ ที่สำคัญคือซื้อเครื่องมือแพทย์แพงๆ ตรงนี้เป็นความผิดพลาดของเราที่ไม่แก้ไข ทั้งที่มันงานวิจัยที่บ่งชี้ออกมาชัดเจนมานาน แต่ด้านนโยบายไม่ได้แก้ไข ทำให้รพ.เอกชนต้องคิดเรียกทุนคืนตลอดเวลา สิ่งที่ไม่ควรทำก็ทำ คนปวดหัวก็เอาเข้าเครื่องตรวจสมอง ตอนหลังประชาชนก็ลำบาก นี่แสดงว่าเราลงทุนแบบสูญเสียชีวิตไปอย่างไม่สมควร ตรงนี้คือคำตอบว่าการส่งเสริมสุขภาพเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย เพราะเราไม่สามารถแก้ปัญหาแบบตั้งรับได้อีกแล้ว

“การลงทุนส่งเสริมสุขภาพก็เป็นการลงทุนน้อยที่ให้ผลคุ้มค่ามาก สิ่งสำคัญเราต้องทำให้คนเจ็บป่วยน้อยที่สุด ก็คือต้องส่งเสริมสุขภาพให้คนแข็งแรง ซึ่งแต่ละคนสามารถทำได้ง่ายๆ

นะครับ ขอทำข้อก็พอ คือ ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุราเกินพอดี ออกกำลังกายวันละ 15 นาทีเป็นประจำ เลือกรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย แล้วก็รู้จักบริหารความเครียด ซึ่งทั้งหมดนี้อยู่ที่การเลือกของเรา อย่างคนในเมืองใหญ่ที่ชีวิตต้องอยู่ท่ามกลางความรีบเร่งและการแข่งขัน ก็สามารถที่จะส่งเสริมสุขภาพตนเองได้ง่ายๆ เช่น คนที่ทำงานในตึกสูง เมื่อจอดรถแล้วควรเดินขึ้นบันไดสักหน่อยแล้วค่อยขึ้นลิฟต์ ขาลงก็ลงบันได มีหนทางทำได้ทั้งนั้น การกินก็เช่นกัน ถึงมีร้านฟาสต์ฟู้ดมาก แต่เราเลือกกินส้มตำย่างดีกว่ากินแฮมหรือพิซซ่า

“ถ้าทุกคนทำทำข้อที่กล่าวมาได้ ท่านจะมีโอกาสเจ็บป่วยน้อยลงและจะแข็งแรงไปตลอด จะเป็นบุคลากรที่มีศักยภาพ ให้ประโยชน์แก่สังคม ครอบครัวของก็ไม่ลำบาก แน่นอณค่าใช้จ่ายเรื่องสุขภาพของประเทศโดยรวมจะลดลง รัฐสามารถนำเงินไปทำอย่างอื่นที่ต้องการได้อีกมาก”

ศ.นพ.ประกิต วาทีสาธกกิจ

เลขาธิการ มูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

การเจ็บป่วยในยุคใหม่จริงๆ แล้ว เกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี เราจะต้องแก้ปัจจัยเสี่ยงหรือพฤติกรรมเหล่านี้ในคนที่ยังไม่ป่วย ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเขาเป็นตัวกำหนดสุขภาพและควบคุมสุขภาพของเขาเอง

“การเจ็บป่วยในยุคใหม่จริงๆ แล้วเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาพดีของประชาชน เช่น การไม่ออกกำลังกาย ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ ทิยรสอาหาร กินอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ ใช้ชีวิตเคร่งเครียด ซึ่งเหล่านี้จะบั่นทอนสุขภาพของเขาเป็นระยะเวลา 20-30 ปี ก่อนจะไปจบลงที่โรงพยาบาล

“ดังนั้น กระบวนการส่งเสริมสุขภาพก็คือ กระบวนการที่ทำให้ประชากรมีสุขภาพที่ดี โดยเราจะต้องแก้ปัจจัยเสี่ยงหรือพฤติกรรมเหล่านี้ในคนที่ยังไม่ป่วย ทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเขาเป็นตัวกำหนดสุขภาพ และควบคุมสุขภาพของเขาเอง โดยที่องค์กรต่างๆ

ทั้งรัฐและเอกชนจะต้องเข้ามาประสานงานกันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยทำกิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้น เพราะปัจจุบันแม้เราจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพค่อนข้างมาก แต่ว่าแต่ละส่วนก็ทำและมองแต่ในส่วนของตัวเองเท่านั้น จึงยังไม่มีการทำงานแบบประสานงานกันในแนวราบ

“การที่จะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและตื่นตัวในเรื่องสุขภาพ จะต้องสร้างความรู้ และความตระหนักให้เกิดขึ้นแก่คนในสังคม โดยน่าจะอาศัยกลไกจากแนวคิดขององค์กรอนามัยโลก ที่เคยเสนอให้ออกกฎหมายจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

ซึ่งมีความคล่องตัว มีอิสระ และมีเงินสนับสนุนส่วนหนึ่งจากภาษีสินค้าที่บั่นทอนสุขภาพประชาชน เช่น บุหรี่และสุรา

“ส่วนการทำงานของมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ถือว่าได้ผลสำหรับกลุ่มคนที่มีการศึกษาระดับหนึ่ง และเนื่องจากเรามีทรัพยากรน้อย งบประมาณน้อย ดังนั้นเราจึงเน้นการสร้างค่านิยมป้องกันไม่ให้คนรุ่นใหม่ติดบุหรี่มากกว่าการทุ่มเทให้คนที่ติดแล้วเราอยากให้เขาเลิก เพราะการติดบุหรี่มักเกิดขึ้นในวัยรุ่น ถ้าเราป้องกันตรงนั้นได้ เราก็จะมีคนรุ่นใหม่ที่ไม่สูบบุหรี่น้อยลง”

ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์

ประธานชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย

การส่งเสริมสุขภาพเป็นเรื่องของการสร้างค่านิยม สร้างกระแสซึ่งประชาชนจะทำได้ ก็ต้องอาศัยผู้นำทางสังคมเป็นคนทำก่อนในสหรัฐฯ ประธานาธิบดีหลายคนลงมาวิ่ง เพราะเขาเห็นว่าเขาเป็นผู้สร้างกระแสหรือเป็นคนชี้นำสังคมได้เขาก็จะมาเป็นตัวอย่าง

“ที่ผมมาทำกิจกรรมนี้ เพราะคิดว่ามันดี แล้วก็อยากให้คนอื่นได้รู้ว่ามันดียังไง จากประสบการณ์ที่มีมา ผมคิดว่าคนข้างเคียงมีส่วนอย่างมาก ที่จะชักชวนให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ และผมว่าถ้าเราคิดว่าสุขภาพเป็นสิ่งที่ดี อยากจะเผื่อแผ่หรือชักจูงให้คนมาร่วม ก็ลองรวมตัวกันขึ้นมาสัก 10 คน แล้วตั้งเป็นกลุ่มอะไรก็ได้

อย่างเมื่อก่อนที่สวนลุมพินี มีกลุ่มพิราบขาว กลุ่มแปดนาฬิกา กลุ่มห้าโมงเย็น ซึ่งผมว่ามันเป็นจิตวิทยากลุ่ม คือทำให้ทุกคนพยายามทำอะไรที่ไปด้วยกัน แล้วมันเป็นการเสริมความมั่นใจด้วยว่าสิ่งที่ทำนั้นมันดีต่อตัวเองและดีต่อสังคม เพราะหากไม่ดี คนจะมากำกั้นมากมายทำไม อีกอย่างการตั้งเป็นกลุ่ม เป็นองค์กร มันดีในแง่ที่ว่าเราพูดอะไรออกไป

แล้วมันมีน้ำหนัก

“ที่จริง ความที่กิจกรรมของเราค่อนข้างหลากหลาย เช่น มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พลังงาน เราจึงเคยคิดจะเปลี่ยนชื่อชมรมมาเป็น ชมรมจักรยานเพื่อสิ่งแวดล้อม แต่ตอนหลังผมบอกไม่ต้องหรอก เพราะคำว่า ชมรมจักรยานเพื่อสุขภาพแห่งประเทศไทย มันไม่ได้

อ่านต่อหน้า 11

ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของคุณ

สถาบันและกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพคือ

เสนองานเลือกใหม่ จัดตั้งโดยพรฎ.

กระทรวงการคลังเสนอแนวทางใหม่ในการจัดตั้งสถาบันและกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ เตรียมเสนอกรม. จัดตั้งโดยจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา

ภายหลังการประชุมคณะดำเนินงานตามแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม กระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 2 เมษายน ที่ผ่านมา โดยมีนายศุภรัตน์ วัฒนกุล ที่ปรึกษากระทรวงการคลัง เป็นประธานการประชุม นพ.สุภกร บัวสาย รองผู้อำนวยการ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กล่าวว่าในวาระเกี่ยวกับการจัดตั้งสถาบันและกองทุน

สนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สทส.) ที่ประชุมเห็นว่า ในขณะนี้มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาถือว่ามีการเตรียมการมากกว่าครึ่งทางแล้ว เหลือเพียงขั้นตอนออกกฎหมายเพื่อรองรับการจัดตั้งองค์กร และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานเท่านั้น

ในประเด็นนี้ ที่ประชุมได้มีมติให้เปลี่ยนการเสนอจัดตั้ง สทส. จากการเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติ เป็นการเสนอร่างต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพื่อขอความเห็นชอบในการจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกาแทน ทั้งนี้โดยอาศัย

อำนาจตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ..... ที่จะมีการบังคับใช้เพื่อสนับสนุนการปฏิรูประบบราชการไทยในเร็ววัน ซึ่งวิธีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจะช่วยย่นระยะเวลาในการดำเนินการจัดทำและประกาศใช้กฎหมายไปได้มาก

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือการจัดสรรงบประมาณสำหรับกองทุน ซึ่งได้เสนอไว้ให้มีการจัดสรรจากภาษีสรรพสามิตบุหรี่มาใช้ ที่ประชุมเห็นว่าแม้จะเป็นหลักการที่ดี แต่เนื่องจากยังมีข้อติดขัดเรื่องระเบียบและข้อบังคับทางกฎหมายภาษีอากรและงบประมาณ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับปรุงแก้ไข จึงเห็นว่ายังไม่ต้องระบุในเรื่องนี้โดยเจาะจง

สวรส. จับมือ สวช. ชูแนวคิด “อาหารไทย-อาหารสุขภาพ”

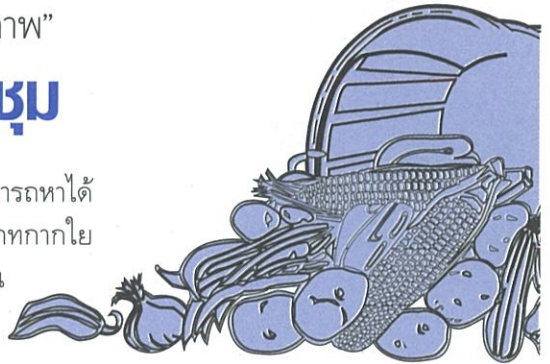
จัดอาหารเพื่อสุขภาพบริการประชุม

เพื่อให้การประชุมวิชาการเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ มีแนวคิดรวบยอดครอบคลุมถึงองค์ประกอบต่างๆ ของการประชุมให้มากที่สุด สวรส.จึงร่วมกับสวช. จัดเตรียมอาหารส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้ร่วมประชุม

น.ส.ดวงพร เสงบุญพันธ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กล่าวว่า ในการประชุมวิชาการ “ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของคุณ” ซึ่งจะจัดขึ้นในวันที่ 6-8 พฤษภาคม 2541 ณ โรงแรมปริ้นซ์พาเลซ เพื่อให้เกิดบรรยากาศที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของการประชุม คือ การรู้จักดูแลและส่งเสริมสุขภาพของตนเอง สวรส.จึงได้ร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (สวช.) ออกแบบและจัดเตรียมรูปแบบรายการอาหารเพื่อเลี้ยงรับรองผู้เข้าร่วมประชุมตลอดการประชุมทั้งสามวัน โดยจัดเป็นอาหารไทยเพื่อสุขภาพ เน้นอาหารที่มี

กากใยสูง ไขมันต่ำ และสามารถหาได้ในท้องถิ่น แทนอาหารประเภทกากใยน้อยและไขมันสูงซึ่งคนส่วนใหญ่ให้ความสนใจนิยมบริโภค รวมทั้งจัดทำรายละเอียดอธิบายถึงคุณค่าของอาหารแต่ละประเภทเป็นเกร็ดความรู้ให้ผู้รับประทานได้ทราบด้วย

แนวคิดดังกล่าว เป็นแนวคิดของคณะทำงานเรื่อง “อาหารไทย-อาหารสุขภาพ” (Thai Food-Health Food) ซึ่งเป็นคณะทำงานย่อยในคณะกรรมการดำเนินงานโครงการวัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ ของสวช. ซึ่งได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการเผยแพร่คุณค่าของอาหารไทย ซึ่งมากด้วยคุณค่าทั้งทางด้านโภชนาการ ทางกายภาพและสมุนไพร ภูมิปัญญาไทย ศิลปะ ประวัติศาสตร์ รวมถึงด้านขนบธรรมเนียมประเพณีไทย แก่ทั้งชาว

ไทยและชาวต่างชาติ เพื่อให้ได้รับทราบและสร้างค่านิยมการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าต่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังมุ่งที่จะช่วยส่งเสริมการผลิตอาหารท้องถิ่น พืชผักพื้นบ้านและสมุนไพร รวมถึงการพัฒนาองค์กรธุรกิจชุมชน เครือข่ายองค์กรผู้บริโภคและองค์กรผู้ผลิต ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่ได้พระราชทานแก่คนไทยในยามที่ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตเช่นในขณะนี้

ผู้สนใจแนวคิดและการจัดรายการอาหารไทย-อาหารสุขภาพ ติดต่อได้ที่ อาจารย์กุลวดี เจริญศรี โทรศัพท์ 247-0013 ต่อ 306

ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของทุกคน

อนามัยโลกที่ให้สมาชิกประเทศปรับกระบวนการแก้ปัญหาสาธารณสุขโดยเสริมบทบาทด้านการส่งเสริมสุขภาพให้มากขึ้น ในเชิงรูปธรรมอาจใช้กระบวนการส่งเสริมสุขภาพตาม Ottawa Charter for Health Promotion อันประกอบด้วยกรอบนโยบายสาธารณะที่ดี (Build Healthy Public Policy) มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี (Create Supportive Environment) การเสริมสมรรถนะรวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชน (Strengthen Community Action) การเสริมสร้างทักษะการส่งเสริมสุขภาพให้แก่บุคคล (Develop Personal Skills) และสุดท้ายการปฏิรูประบบบริการสาธารณสุข (Re-orient Health Services)

กระบวนการที่กล่าวแล้วแม้จะมีอยู่ในสังคมไทย แต่เป็นกิจกรรมแบบเบียดหัวแตก คือทำกันคนละคนละหน่อยทั้งหน่วยงานของภาครัฐและองค์กรเอกชน ขาดการประสานงานในการดำเนินการและที่สำคัญขาดงบประมาณสนับสนุน ในขณะที่โครงสร้างการให้บริการทางการแพทย์ในปัจจุบันทำได้เพียงรักษาผู้ป่วยจากผลพวงของพฤติกรรมสุขภาพที่กล่าวแล้ว แต่รูปธรรมที่จะดำเนินการด้านการป้องกันไม่ให้เกิดผู้ป่วยเหล่านี้มีน้อยมาก กระทรวงสาธารณสุขเองแม้จะมีสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ แต่จริงๆ แล้วขอบข่ายงานยังอยู่ในลักษณะที่ตั้งรับและที่สำคัญระบบราชการไม่เอื้ออำนวยให้หน่วยงานในกระทรวงสาธารณสุขหรือทบวงมหาวิทยาลัยในการที่จะยื่นมือออกไปนอกหน่วยงาน เพื่อทำกิจกรรมที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเหล่านี้เกิดขึ้น ยิ่งด้านงบประมาณแล้วยิ่งไม่เอื้อที่จะให้มีการนำออกไปแก้ปัญหา นอกอรั้วของกระทรวง ทบวง กรมเลย

เพื่อความเป็นธรรม ข้อจำกัดที่กล่าวแล้วไม่ได้เกิดเฉพาะกับระบบราชการของไทย แต่เป็นกับประเทศทั่วโลก

ด้วยความท้าทายของปัญหาทาง

สาธารณสุขที่เปลี่ยนไปจากโรคที่เกิดจากเชื้อโรคเป็นโรคที่เกิดจากพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่สามารถจะแก้ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยแนวคิดและโครงสร้างการแก้ปัญหาสาธารณสุขที่มีอยู่ การปฏิรูปปรัชญาในการแก้ปัญหาจึงกำเนิดขึ้นโดยเน้นกระบวนการที่จะทำให้คนมีสุขภาพดี ลดโอกาสป่วยแทนที่จะทุ่มเทในการให้บริการผู้ที่ป่วยแล้วเป็นด้านหลักดังเช่นที่เป็นอยู่

จริงๆ แล้วองค์ความรู้และความตื่นตัวเรื่องการส่งเสริมสุขภาพยังอยู่ในระดับต่ำทั่วโลก แม้แต่องค์การอนามัยโลกก็เพิ่งหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เมื่อสิบกว่าปีมานี้เอง โดยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติ เรื่องการส่งเสริมสุขภาพครั้งที่หนึ่งในปีพ.ศ. 2529 ที่เมืองออกอตตาวา ประเทศแคนาดา และที่ประชุมได้ร่าง “Ottawa Charter for Health Promotion” ขึ้น โดยความหมายของ “การส่งเสริมสุขภาพ คือกระบวนการเพิ่มสมรรถนะให้บุคคลมีความสามารถเพิ่มขึ้น ในการควบคุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพอันจะเป็นผลให้บุคคลมีสุขภาพดีขึ้น ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต ตลอดจนมีการป้องกันโรคร้ายตั้งแต่เริ่มต้น”

สำหรับประเทศไทยได้มีความพยายามที่จะจัดตั้งองค์กรเพื่อดำเนินงานด้านส่งเสริมสุขภาพมาสองปีแล้ว โดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เป็นแกนในการดำเนินการ (ดูรายละเอียดในล้อมกรอบ “เส้นทางสู่ สกส.”) ขณะนี้ สถาบันและกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในขั้นตอนที่พร้อมจะเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา หากรัฐบาลเห็นชอบก็สามารถผลักดันโดยจัดทำเป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาได้

มีบางท่านเป็นห่วงว่าในสภาวะเศรษฐกิจที่ประเทศชาติกำลังประสบอยู่นี้ จะเอาเงินทำ-หกร้อยล้านบาทมาตั้งกองทุนนี้ได้อย่างไร ซึ่งเป็นแนวคิดแบบเดิมๆ แต่จริงๆ แล้วควรจะต้องมองอีกแง่มุม

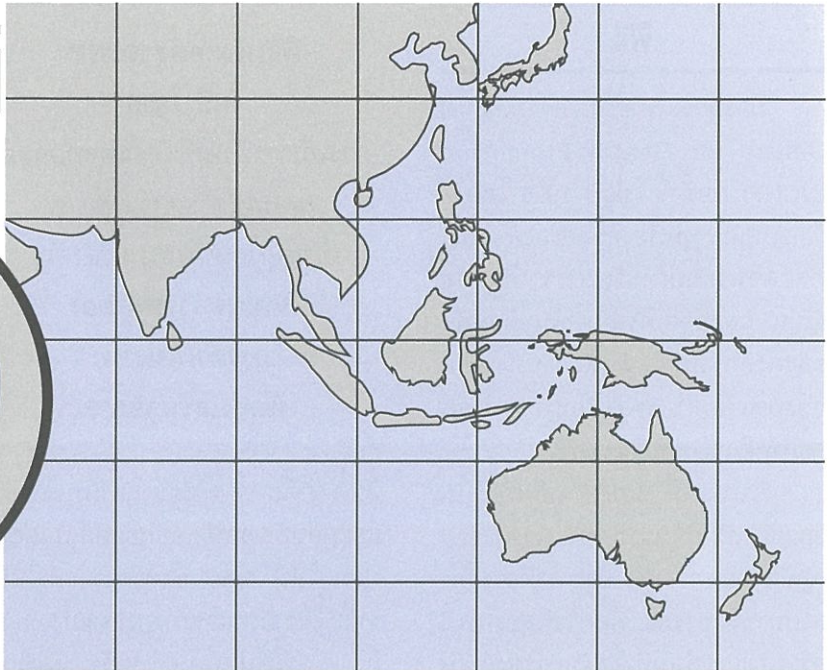
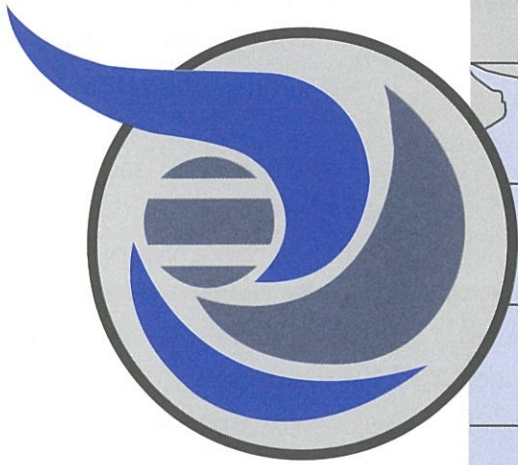
หนึ่งว่าวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศที่กระทบมาถึงด้านการสาธารณสุขครั้งนี้ วงการสาธารณสุขไทยควรจะ “แปลงวิกฤตเป็นโอกาส” โดยการผลักดันให้เกิดขบวนการส่งเสริมสุขภาพและสกัดกั้นไม่ให้คนป่วยเพิ่มขึ้น โดยจะต้องมองเรื่องนี้เป็นการลงทุนเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่สูงถึงปีละสองแสนล้านบาท

นอกจากเป็นการลงทุนเพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพแล้ว กองทุนนี้ยังจะปฏิรูปแนวคิดเรื่องสุขภาพ ระบบการบริการสาธารณสุขและปรัชญาการผลิตบุคลากรทางสาธารณสุขอีกด้วย องค์การวิชาชีพและองค์กรเอกชนโดยเฉพาะด้านสุขภาพจะได้ประโยชน์จากกองทุนนี้เป็นอย่างมาก โดยสามารถขอทุนเพื่อทำวิจัยและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ สังคมไทยก็จะค่อยๆ พัฒนาเป็นสังคมที่เห็นความสำคัญของการมีสุขภาพดี (Health conscious) ซึ่งเป็นแนวคิดเชิงรุก (Proactive) มากกว่าที่จะคอยแก้ปัญหาคนที่ป่วยแล้ว ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ (Crisis management)

ที่ผ่านมาสังคมไทยได้ใช้วิธีแก้ปัญหาด้านสุขภาพแบบเดิมๆ มาโดยตลอด ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าเป็นปรัชญาและวิธีการที่ไม่ทันการและไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เราจึงประสบกับปัญหาสุขภาพของประชาชนมากขึ้นทุกที ถึงเวลาแล้วที่ไทยจะต้องปฏิรูปปรัชญาและรูปธรรมในการแก้ปัญหาสาธารณสุขของประเทศ

ความพยายามที่จะผลักดันให้เกิดกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพจะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกระแสสังคมและกระแสภายในวงการสาธารณสุข เพราะผู้บริหารประเทศ โดยเฉพาะนักการเมืองจะทำอะไรจะดูกระแสสังคมเป็นหลัก จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในวงการสาธารณสุขทุกคนที่จะช่วยกันสร้างกระแสสนับสนุนให้เกิดกองทุนนี้ขึ้นในประเทศไทย

สถานการณ์

การส่งเสริมสุขภาพ ในเอเชีย-แปซิฟิก

เมื่อเดือนพฤศจิกายน ปีที่ผ่านมา สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ร่วมกับ องค์การอนามัยโลก จัดการประชุมเรื่อง “Regional Workshop on Organizational and Funding Infrastructure for Health Promotion” เพื่อหาแนวทางจัดตั้งกลไกหรือ “โครงสร้างพื้นฐาน” เพื่อสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพในกลุ่มประเทศเอเชีย-แปซิฟิก

นอกจากประเทศออสเตรเลีย ซึ่ง การส่งเสริมสุขภาพมีความก้าวหน้าจนเป็นที่ยอมรับอย่างสูงจากทั่วโลก ได้มีการนำเสนอรูปแบบโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรส่งเสริมสุขภาพจากประเทศต่างๆ ในภูมิภาคนี้ เพื่อศึกษารูปแบบ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และหาแนวทางที่เหมาะสม ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในประเทศต่างๆ ต่อไป

ในที่นี้ ขอเสนอการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพใน 5 ประเทศ เพื่อให้มองเห็นภาพความก้าวหน้าและแนวทางการ

ดำเนินงานของประเทศต่างๆ โดยสังเขป

สิงคโปร์

เริ่มมีโครงการส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่ปี 1960 แต่มุ่งเน้นที่การป้องกันโรคติดต่อซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากรสิงคโปร์ ในขณะนั้น ต่อมาเมื่อปัญหาสุขภาพเปลี่ยนแปลงเป็นปัญหาจากพฤติกรรมเสี่ยงรัฐจึงได้เริ่มการรณรงค์เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ

National Healthy

Lifestyle Programme

เกิดขึ้นในสิงคโปร์ปี 1979

โดยความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน

สื่อมวลชน และประชาชน

เพื่อหยุดยั้งการเจ็บป่วย

อันเนื่องมาจาก

พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

เสริมสุขภาพอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกในปี 1979 มีองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชน สื่อมวลชน และประชาชน รวม 28 องค์กร ร่วมกันดำเนินงานเพื่อมุ่งหยุดยั้งสาเหตุของความป่วยไข้อันเนื่องมาจากการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยกำหนดให้เป็นโครงการระยะยาว 10 ปี ภายใต้ชื่อ National Healthy Lifestyle Programme พร้อมกับที่ภาครัฐได้ดำเนินการส่งเสริมความรู้และจัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพแก่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ อาทิ การจัดงานเดินแอโรบิก การเดินเพื่อชีวิต ซึ่งได้รับการตอบรับจากชาวสิงคโปร์เป็นอย่างดี

ในปี 1993 แนวนโยบายด้านการส่งเสริมสุขภาพได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษาทุกระดับ เกิดกระแสการเรียนรู้การส่งเสริมสุขภาพในองค์กรแรงงาน ในชุมชน ในโรงพยาบาล และนำไปสู่ความตื่นตัวในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบต่างๆ เช่น การรณรงค์ต่อต้านบุหรี่ การให้ความรู้เรื่องโรคมะเร็ง และเอชไอวี

น่าสังเกตว่า แม้ยังไม่มีที่ตั้งองค์กรส่งเสริมสุขภาพเป็นหน่วยงานเฉพาะ แต่แนวคิดเรื่องการส่งเสริมสุขภาพก็เป็นปรัชญาหลักในแผนงานของกระทรวงสาธารณสุขของสิงคโปร์ซึ่งมีขนาดเล็กและมีภาวะผู้นำสูงอยู่แล้ว

ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของคุณ

ฟิลิปปินส์

มีองค์การเฉพาะชื่อ The National Centre for Health Promotion (NCHP) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 1996 โดยได้รับการสนับสนุนเรื่องทุนและองค์ความรู้ ตลอดจนระบบการจัดการจากรัฐบาล ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย พันธกิจหลักขององค์การคือ ดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเพื่อสร้างทางเลือกของการมีสุขภาพดีแก่ประชาชนชาวฟิลิปปินส์

กิจกรรมที่ NCHP กำลังเร่งทำในขณะนี้ เป็นกิจกรรมตามแนวทางของกฎบัตรออตตาวา 5 ประการคือ สร้างนโยบายสาธารณะเพื่อการมีสุขภาพดี สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ เสริมความเข้มแข็งของพลังชุมชน พัฒนาความสามารถส่วนบุคคล และปรับปรุงระบบบริการสาธารณสุข

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทำงานส่งเสริมสุขภาพในฟิลิปปินส์ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว แม้จะเริ่มดำเนินการมาเพียงช่วงระยะ

ฟิลิปปินส์ก่อตั้ง NCHP

ในปี 1996

การเก็บภาษีบุหรี่และแอลกอฮอล์

สมทบเข้ากองทุนสุขภาพ

เป็นกลไกสนับสนุนที่สำคัญ

ในความก้าวหน้าของ

การดำเนินงาน

เพื่อส่งเสริมสุขภาพ

สั้นๆ ก็คือ การที่รัฐบาลเพิ่มภาษีบุหรี่และผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม ในปี 1997 ซึ่งคาดว่าจะทำให้มีรายได้เข้ากองทุนสุขภาพ (Health Fund) ถึง 4.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และงบประมาณจากกองทุนนี้ นอกจากนำไปดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพแล้ว ยังนำไปใช้จัดบริการสุขภาพแก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสและมีปัญหาเข้าไม่ถึงบริการ โดยเฉพาะในเขตชนบทที่ห่างไกล ตามข้อตกลงกับรัฐบาล

มาเลเซีย

กระทรวงสาธารณสุขของมาเลเซียได้ประกาศแผนการรณรงค์แห่งชาติเกี่ยวกับการมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อการมีสุขภาพดี ตั้งแต่ปี 1991 โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (1991-1996) มุ่งให้ประชาชนเกิดความตระหนัก และเรียนรู้ว่าการมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะนำไปสู่การเกิดโรคและความเจ็บไข้ได้ป่วย โดยใช้ชื่อโรคในการรณรงค์ในแต่ละปี ได้แก่ 1991: Love Your Heart Campaign, 1992: AIDS/STD Campaign, 1993: Food Hygiene Campaign เป็นต้น

ระยะที่ 2 (1997-2002) เริ่มลงลึกถึงรายละเอียดของการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมอันจะช่วยลดอัตราการเกิดโรคที่เกิดจากการมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องที่จะรณรงค์

ของฝาก จากเยอรมนี

สุขภาพกลายเป็น
มาตรฐานส่วนหนึ่ง
ของการทำธุรกิจ
และอุตสาหกรรม
ในเยอรมนี

เยอรมนี เป็นประเทศที่เข้าร่วมในการประชุมครั้งนี้ด้วย แม้จะเป็นประเทศนอกกลุ่มเอเชีย-แปซิฟิก แต่เยอรมนีมีโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพที่นับได้ว่าเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ นั่นคือ องค์กรอิสระชื่อ Healthy Companies Network (HECON)

HECON มีเป้าหมายหลักเฉพาะด้านคือ มุ่งส่งเสริมสุขภาพแรงงานในภาคธุรกิจเอกชน ในด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย การจัดการทรัพยากรบุคคล และการพัฒนาองค์กรในด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน

HECON ก่อตั้งในฐานะที่เป็นโครงการของรัฐ ในปี 1974 ภายใต้แนวคิดการส่งเสริมคุณค่าความเป็นมนุษย์ในการทำงาน (humanization of work life) HECON เปรียบเสมือนจักรกลเล็กๆ ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ และทำให้สุขภาพกลายเป็นมาตรฐานส่วนหนึ่งของการทำธุรกิจและอุตสาหกรรม กระทั่งสถานที่ทำงานที่ขาดมาตรฐานด้านส่งเสริมสุขภาพจะไม่ได้รับการยอมรับทางธุรกิจด้วย

ต่อมาโดยการสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลก HECON จึงได้พัฒนามาเป็นเครือข่ายนานาชาติ เริ่มจากกลุ่มประเทศสมาชิกในทวีปยุโรป และปัจจุบันกำลังขยายเครือข่ายสู่ภูมิภาคอื่นๆ อย่างกว้างขวาง โดยที่ขณะนี้ก็มีบริษัทจากกลุ่มประเทศแถบละตินอเมริกาและเอเชียเป็นสมาชิกประมาณ 80 แห่ง

การทำงานของเครือข่ายมุ่งที่การสร้างเสริมความเข้มแข็งในการบริหารจัดการงาน และทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรธุรกิจภาคเอกชน โดยเฉพาะในบรรษัทระหว่างประเทศที่มีความมั่นคง ซึ่งนอกจากประโยชน์ในด้านอาชีวอนามัยของแรงงานแล้ว บริษัทที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายยังได้รับการสนับสนุนในการแก้ไขอุปสรรคและปัญหาการพัฒนากำลังคน และคุณภาพของผลผลิต รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของหน่วยงานด้วย

ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของทุกคน

มาเลเซียเริ่มแผนการ
รณรงค์เพื่อสุขภาพระดับชาติ
ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990
และปรับแนวทางสู่
การส่งเสริมให้ประชาชน
มีพฤติกรรมสุขภาพ
ที่เหมาะสมในปี 1997

ในแต่ละปี เช่นเดียวกับในระยะที่ 1 เช่น
ปี 1997 เป็นปีรณรงค์เรื่องการกินเพื่อ
สุขภาพ และปี 1998 เป็นปีแห่งการออก
กำลังกาย เป็นต้น

เวียดนาม

อยู่ระหว่างการพัฒนาองค์กรชื่อ
The Organization for Health Pro-
motion การดำเนินงานในรอบ 3 ปีที่
ผ่านมาก็คือ การจัดโครงการ Healthy
Cities ในเมืองตัวอย่าง 3 เมืองคือ Hai
phong, Dong Hoi และ Vung Tau
โดยจัดให้มีโครงการส่งเสริมสุขภาพใน
โรงเรียน โรงพยาบาล และตลาดภายใน
เมืองตัวอย่างเหล่านี้ ผ่านทางกิจกรรม
รูปแบบต่างๆ เช่น สร้างความตระหนัก
ในเรื่องของสุขภาพและสิ่งแวดล้อมแก่
ประชาชน ให้ความรู้เรื่องการปรุงอาหาร
ที่ถูกสุขอนามัย ควบคุมมลพิษในอากาศ
ปรับปรุงระบบประปา-ท่อระบายน้ำ และ
การกำจัดขยะ

จาก 3 เมืองตัวอย่าง รัฐบาลเวียดนาม
ได้เริ่มขยายโครงการพัฒนา “เมือง
สุขภาพดี” ไปสู่เมืองอื่นๆ ต่อไป โดยเฉพาะ
เมืองที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ
เป็นพิเศษ เช่น Hue และ Nha Trang

เวียดนามกำลังพัฒนา
องค์กรเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ
พร้อมๆ กับการขยาย
แนวคิดเรื่อง
Healthy City
ออกไปอย่างกว้างขวาง

ลาว

การส่งเสริมสุขภาพยังเป็นส่วน
หนึ่งของแผนงานย่อยในแผนการพัฒนา
ประเทศลาวระยะสั้น (ปี 1996-2001)
ประกอบด้วยงานบริการสุขภาพชุมชน
งานป้องกันและควบคุมโรค และงาน
สุขภาพกับสิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมสุขภาพในลาว
ยังเป็นเพียงแผนงานย่อย
ท่ามกลางความขาดแคลน
ในหลายๆ ด้าน
แต่ก็มีจุดสนใจอยู่ที่
โครงการส่งเสริมสุขภาพ
ในระดับโรงเรียน

แต่จุดสนใจคือ โครงการส่งเสริม
สุขภาพในโรงเรียน ซึ่งเป็นการร่วมมือ
กันระหว่างภาคการศึกษาและภาค
สาธารณสุข ทดลองทำในโรงเรียนอนุบาล
โรงเรียนประถม และมัธยม รวม 3 แห่ง
มีกิจกรรมหลักคือ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต
ของเด็กในโรงเรียน ส่งเสริมหลักสูตร/
แผนการสอนเรื่องส่งเสริมสุขภาพ การ
บริการสุขภาพในโรงเรียน และความ
สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ผลที่เกิดขึ้นคือการได้ฟื้นฟูสภาพ
แวดล้อมในโรงเรียนให้เป็นสภาพ
แวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีของ
เด็กนักเรียน และมีการเตรียมขยาย
เครือข่ายไปสู่โรงเรียนในระดับจังหวัด
ต่างๆ ต่อไป อย่างไรก็ตาม การดำเนิน
งานยังมีอุปสรรคหลายประการ เช่น
ขาดแคลนเงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์
และบุคลากร โดยเฉพาะครูที่มีความรู้
และทักษะในด้านส่งเสริมสุขภาพ

สำหรับประเทศไทย การประชุม
“ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุค
ของทุกคน” จะเป็นเวทีสำคัญในการ
แสดงภาพวิวัฒนาการของการส่งเสริม
สุขภาพได้ชัดเจน และลงลึก เช่นเดียวกับ
การตอบคำถามว่า เราจะมุ่งหน้าต่อ
ไปในทิศทางใด

ดร.ธงชัย พรรณสวัสดิ์
(ต่อจากหน้า 4)

บอกถึงสุขภาพของคนที่เข้าร่วมเพียง
อย่างเดียว แต่ยิ่งหมายถึงสุขภาพของ
ประเทศไทยจะดีขึ้นด้วย ดีขึ้นในแง่ของ
ประชาชนมีสุขภาพกายดี สุขภาพใจดี
เป็นบุคลากรที่ดีของชาติ แล้วถ้ามาที่
จักรยานหลายๆ ปัญหาจรรยาจะลดลง
การเสียเงินเพื่อซื้อน้ำมันก็น้อยลง
ประเทศชาติก็จะดีขึ้น สุขภาพของ
ประเทศดีขึ้น เราจึงคิดว่าชื่อนี้ดีอยู่แล้ว

“การส่งเสริมสุขภาพเป็นเรื่องของ
การสร้างค่านิยม สร้างกระแส ซึ่ง
ประชาชนจะทำได้ ก็ต้องอาศัยผู้นำทาง
สังคมเป็นคนทำก่อน ในสหรัฐฯ
ประธานาธิบดีหลายคนลงมาวิ่ง บางคน
วิ่งกระทั่งมาราธอน แสดงว่าผู้นำ
ประเทศเขาเห็นว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งดีต่อสังคม
ของเขา และเขาเป็นผู้สร้างกระแสหรือ
เป็นคนชั้นนำสังคมได้ เขาก็จะทำเป็น
ตัวอย่าง ที่จริงตอนนี้ภาครัฐเราก็สนใจ
เรื่องกีฬามาก เพียงแต่บทบาทหรือภาพ
ลักษณ์ที่ท่านลงมาทำตรงนี้ เป็นการ
จัดการองค์กรเท่านั้น อยากให้ท่านลงมา
ปฏิบัติจริงๆ ทำให้คนเห็นว่าเออ ผู้นำยัง
ลงมาทำเลย แล้วคนจะทำตามค่อนข้าง
เยอะ หรือรัฐอาจจะส่งเสริมในลักษณะ
ที่หาบุคคลตัวอย่าง แล้วก็บอกว่าเขา
เป็นบุคคลสุขภาพดี หรือบุคคลตัวอย่าง
แห่งชาติ อาจชูเขาขึ้นมาเป็นแบบอย่าง
ก็อาจจะช่วยได้ และเราคงต้องสร้าง
ความเข้าใจด้วยว่า กิจกรรมลักษณะนี้
ดีต่อเราจริงๆ ทั้งต่อครอบครัว ต่อ
สังคมในวงเล็ก และในวงกว้าง”

ความคิดความเห็นของบุคคลทั้ง 5
ชี้ชัดว่า การส่งเสริมสุขภาพคือวิถีสู่
สุขภาพที่ดี และถึงเวลาแล้วที่จะต้อง
สร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายได้ตระหนัก
ถึงบทบาทในการร่วมกันสร้างสุขภาพที่ดี
เหมือนกับชื่อการประชุมครั้งนี้ “**ส่งเสริมสุขภาพ: บทบาทใหม่แห่งยุคของ
ทุกคน**”

ป ล า ย ก ร : ๒ ส

ผมขอขอบคุณคำให้สัมภาษณ์ของอาจารย์หทัย ชิตานนท์ ประธานสถาบันส่งเสริมสุขภาพไทย ที่ว่า “เมื่อเศรษฐกิจเจริญแบบฟองสบู่ในสมัยรัฐบาลสามสี่ชุดที่ผ่านมา สถานการณ์ในวงการแพทย์ก็เจริญแบบฟองสบู่เช่นกัน วงการแพทย์ของเราขยาย โดยเฉพาะการแพทย์เอกชน ลงทุนสร้างตึกร้อยล้านซื้อที่ดินแพงๆ ที่สำคัญคือซื้อเครื่องมือแพทย์แพงๆ ตรงนี้เป็นความผิดพลาดของเราที่ไม่แก้ไข...เราลงทุนแบบสูญเสียชีวิตไปอย่างไม่สมควร ตรงนี้คือคำตอบว่า การส่งเสริมสุขภาพเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทย เพราะเราไม่สามารถแก้ปัญหาแบบตั้งรับได้อีกแล้ว”

นั่น-อาจเป็นคำตอบที่ใช้ได้ดี สำหรับการให้อรรถาธิบายถึงสิ่งต่างๆ ที่หลายฝ่ายหลายคนได้เพียรพยายามและร่วมกันกระทำไปในนามของการส่งเสริมสุขภาพบนผืนแผ่นดินนี้

ผมนึกถึงวันหนึ่ง เมื่อรอนดา กัลบัลลี บินมาบอกเล่าประสบการณ์ของ VicHealth แห่งออสเตรเลีย กับงานส่งเสริมสุขภาพที่ได้รับการยอมรับไปทั่วโลก สองปีกว่าผ่านไป ไม่ใช่เวลาที่นานเลยสำหรับการก้าวเคลื่อนไปในแนวทางของการส่งเสริมสุขภาพ จนกระทั่งมาถึงวันนี้-วันของการประชุมที่ไม่เลืกกัน และอาจคาดหวังได้ว่า จะสามารถเปิดขยายการส่งเสริมสุขภาพให้เป็นที่รับรู้ตระหนัก และเข้าใจของคนในวงที่กว้างใหญ่กว่าเดิม

เราอาจจะช้ากว่าบางประเทศ แต่เราก็ไม่ช้ากว่าอีกหลายประเทศ และที่สำคัญคือ ไม่มีคำว่าช้าเกินไปสำหรับการเริ่มต้น-อย่างจริงจัง ตั้งแต่วันนี้-วันที่เสียงขานรับการส่งเสริมสุขภาพเริ่มเป็นที่ได้ยิน วันที่เราเริ่มเห็นเค้าลางของการจัดตั้งกองทุนและสถาบันเพื่อเป็นองค์กรสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพในระดับชาติ และวันที่คนจากหลายฝ่ายหลายภาคอาจจะได้ร่วมกันแสดงเจตจำนงของการส่งเสริมสุขภาพในประเทศไทย

และวันหน้า เมื่อมองย้อนกลับมาอีกครั้ง ผมคิดว่าหลายคนคงภูมิใจ ที่มีวันนี้

-ปณิธาน

ที่ปรึกษา

นพ.ปรารกรม วุฒิพงศ์
ศ. นพ.ประเวศ วะสี
ศ. นพ.วิจารณ์ พานิช

บรรณาธิการอำนวยการ

นพ.สมศักดิ์ ชุณหะวัณ

บรรณาธิการบริหาร

นายปณิธาน หล่อเลิศวิทย์

ผู้จัดการ

นส.ดวงพร เสงบุญพันธ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นส.วราภรณ์ พันธุ์พงศ์

กองบรรณาธิการ

นพ.สุภกร บัวสาย
นพ.อนุวัฒน์ คุภชุตติกุล
นพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร
นส.นวลอนันต์ ตันติเกตุ
นางงามจิตต์ จันทรสาธิต
นส.เพ็ญจันทร์ ประดับมุข
นางเพ็ญศรี สงวนสิงห์
นส.เนาวรัตน์ ชุมยวง

“จับกระแส” เป็นจดหมายข่าวรายเดือน จัดทำโดยโครงการสำนักพิมพ์ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยระบบสาธารณสุข และการดำเนินงานของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

“จับกระแส” ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ขององค์กร หน่วยงานต่างๆ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับระบบสาธารณสุข โดยสามารถส่งข่าวสารต่างๆ ได้ที่ บรรณาธิการ

การขอรับเป็นสมาชิก และการติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติม บทความที่ตีพิมพ์ไปเผยแพร่ต่อ กรุณาติดต่อ ผู้จัดการ

จับกระแส

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 4/2537
ปณฝ. ตลาดขวัญ

นางสาวดวงพร เสงบุญพันธ์

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

อาคาร 3 ชั้น 5 ตึกกรมสุขภาพจิต ถ.ติวานนท์ อ.เมือง นนทบุรี 11000

เหตุขัดข้องที่นำจ่ายผู้รับไม่ได้

- 1. จ่าหน้าไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจ่าหน้า
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจ่าหน้า
- 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- 6. เลิกกิจการ
- 7. ย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 8. อื่นๆ

ลงชื่อ.....